

Kem 3489 (1-15)

546

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA 4

DE

HAEMORRHOEA
PETECHIALI

QUAM

SENSU ATQUE AUCTORITATE
GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE

IN

ALMA FRIDERICIANA

PRO

GRADU DOCTORIS MEDICINAE

RITE OBTINENDO

DIE XVII. OCTOB. MDCCCCLXXXII.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

IO. CAROL. ERDM. BERGENER

HALENSIS.

HALAE

TYPIS GRUNERTIANIS.

DISSERTATIO IN ADOBALIS MEDICA
DE
HAEMORRHOIDALI
PETECHIALI

GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE
CONSENSU ATQUE AUCTORITATE

ALMA FRIDERICIANA
GRADU DOCTORIS MEDICINAE

RITE OBTINENDO
DIE MART. OCTOB. CLASSEMDRUM.

AUCTOR
IO. CAROL. ERDM. HERZBERG

HALE
1788

PROOEMIUM.

Cum in fine cursus mei academici ex more mihi materiam disertationis eligere vellem, diu me, quam eligerem, dubitasse, confiteri non pudet. Videbam enim partim plurimas huius doctrinae partes optime excultas, ut novi quid dici vix posset, partim vero mihi vires deesse, cognitionesque meas nimis adhuc circumscriptas esse, quam ut eas medicinae partes adire ausus essem, in quibus forsitan medico experientia edocto multa excolenda restent. Quae via iuveni, omni fere propria experientia carenti, ingredienda erat, ut aliquem tamen usum disertationis expectare posset? — Fortasse haec sola, ut suas observationes qualescunque iis aliorum iungeret, haec immortalis Stoll verba secutus: *Aliorum observationes suis confirmare, hoc ipsum est meritum.*

Frequentavi per hos quindecim menses, fortasse non sine fructu, scholam clinicam, in hac urbe nostra, optimo duce Reilio, Med. Prof. ord., praeceptore meo maxime colendo, florentem; vidi et tractavi hoc duce nonnullos morbos rariores,

atque inter eos haemorrhoeam petechialem, quam dignam haberem, quae diligentius observaretur et describeretur. Eam ob rem quum libris de hoc morbo scriptis tum exquirendis tum legendis occupatus essem, inveniebam inter recentiores disertationem eiusdem argumenti, quam nuperrime 1789 Adair, Scotus, Edinburgi in lucem protulerat. Accepi eam a benigno meo praeceptore, et in ea tractationem inveni meliorem quam pro disertatione inaugurali. Parum aberat, quin consilium de hoc morbo scribendi mitterem, et iam in eo eram, ut aliud argumentum eligerem, quum subiret, disertationem meam satis tamen utilem fore, si ea, quantum in me est, praeclarus ille libellus pluribus fieret notior.

HISTORIA LITERARIA.

Morbum, de quo in hoc libello disferere constitui, primum, ut quidem opinor, *Lazarus Riverius* descripsit, eumque tam accurate, ut nemo non eum agnoscat. De petechiis in febre pestilenti scribens, haec de eo narrat: „Apparent tamen alii, quando in aliis affectibus, citra febrem pestilentem, maculae quaedam, praedictis consimiles, sed a diversissima causa prodeuntes, nempe a sanguinis tenuitate nimia, qui a calore aut facultate expultrice agitatus, extra capillares venas in cute efflorescit. Illae potissimum solent contingere in iis, qui sanguinis fluxum patiuntur, ex eo quod ille factus fuerit tenuior et aquosior. Tum etiam in lienosis et ictericis, et diuturnas viscerum obstructions patientibus, iisque omnibus, ut summatim dicam, qui propter viscerum debilitatem sanguinem generant aquosum, et in cachexiam proclives sunt. In his enim sanguis tenuior factus, modo per nares, modo per aliam partem effluit, modo etiam a capillaribus exiens venis, in partes cutaneas transmittitur, ubi retentus proprium amittit colorem, et vel lividus, vel niger, vel puniceus factus, varias macularum differentias profert; quae tamen a maculis februm pestilentium diversissimae sunt, et nihil aliud quam sanguinis tenui-

„tatem aquosam et imbecillitatem iecoris prae se
„ferunt., *)

Anno 1775 *Eberhardus Gottlieb Graff* dis-
sertationem inauguralem: de Petechiis sine febre,
Goettingae edidit. Plures eiusdem generis historias
ex *Actis Naturae Curiosorum* affert, suumque opinio-
ni de causa proxima, quam ex *Riverio* commemo-
ravimus, adiecit.

Eodem anno hunc morbum describebat *R. A. Behrens* in disertatione epistolica, *Werlhofii* operibus medicis inserta, usus nomine morbi maculosi haemorrhagici **). Exemplum exhibet aegroti, qui, licet omnes curae in eum conferrentur, diem obiit. *Werlhoff* ipse ***), in *Observatis medico-practicis*, eundem morbum, cui idem nomen tribuit, commemorans, exemplum prodidit aegroti multa *Cinchona* servati.

Similem aegri historiam narravit *I. G. Guilbrand*, in *Actis Societatis medicae Hafniensis* ****), quorum prima pars, edita anno 1792, duas aegrotum historias continet, memoria dignissimas, alteram *I. Ph. Rogerto*, qui morbum hunc nominat maculosum haemorrhagicum; alteram *Urbano Bruno Aaskow*, auctoribus, utrasque digniores, quam ut, epitome earum disertationi meae subnectere, omittere potuisssem.

*) *Riverii Praxis medica*.

**) *R. A. Behrens* epistolica disertatio, de morbo maculoso haemorrhagico et noxiis nonnullis mytilis. *Brundvigae* 1735.

***) *Opera medica Werlhofii* P. II.

****) *Act. Hafn. Vol. II.*

Celeb. etiam *Duncan*, de arte Paeonia et de genere humano optime meritis, huius morbi exemplum, sibi obvium, publici iuris fecit *). Plures deinceps aegros, hoc morbo laborantes, tum in privatis domiciliis tum in valetudinario publico, curaverat **).

Denique nominanda est, quae Edinburgi prodiit, anno 1789, disertatio, in prooemio iam commemorata: de haemorrhoea petechiali, auctore *I. B. M. Adair*, quem maxime me secutum, meque adeo non dubitasse, quin eius aegrorum historias, ut nostris magis innotescant, huic disertationi subicerem, publice profiteri non pudet.

DE DEFINITIONE.

Quot de hoc morbo scriptores existunt, tot variis etiam nominibus vocatus est: *Riverius* ei peculiarem titulum non dedit; *Graff* *Petechiarum sine febre*; *D. Duncan* eum nomine *Petechianoseos*, vel *Aimorrhoeae* designavit; *Werlhoff* eum *morbum maculosum*; *Adair* nomine coniuncto *haemorrhoeam petechialem*; *Rogert* *morbum maculosum haemorrhagicum* nominavit. Quorum nominum quod *Adair* habet, maxime rei respondere, itaque melius esse, mihi quidem videtur, nec dubito, eundem auctorem secutus, hunc morbum, ob similitudinem cum scorbuto, impetigenibus magis quam apocenosibus *Culleni* esse adnumerandum.

A 2

*) Medical Cases and Observations.

***) The Public Dispensary.

Hanc definitionem rei congruere et sufficere arbitror:

Petechiae et vibices, sive pyrexia, in variis corporis partibus apparentes, et inde subito recedentes, sanguis e pluribus locis, vel sponte, vel a laevissima causa, fluens, vix coercendus.

DESCRIPTIO MORBI.

Quae symptomata vel ipse, vel alii observarint, collecta nunc, ordine commemorabo.

Interdum quidem subito, at plerumque tamen tardius hic morbus aegrum invadit, eique nascenti prodromi quidam antecedere solent, per tres vel quatuor dies aegro molesti, quorum sunt cephalalgia, torpor insolitus, moeror et infirmitas, saepius tunc petechiae, nonnunquam haemorrhagiae primo invadunt. Cl. *Duncan* nonnulla exempla narrat, ubi petechiis deficientibus, haemorrhagia sola morbum efficeret, contra autem multa adsunt exempla, ubi nulla haemorrhagia apparente, solis petechiis aegri fuerint correpti.

Interdum febricula morbum comitari videbatur, apud plurimos vero aegros vera febris indicia prorsus deerant. Notatu dignissimus est casus in quarta aegri historia narratus, quo morbo accedens febris haemorrhagiam inhiberet aegrotoque vitam per aliquot tempus adhuc fervaret.

Color petechiarum (vel rectius pestichiarum ex sententia *Burserii*) perdiversus est et mutabilis; mox enim sunt rubicundae, mox lividae, mox nigrae. Prodeunt in omnibus corporis partibus,

plerumque in pectore, rarius autem in manibus et facie. Cl. *Rogert* exemplum narrat, ubi adeo in coniunctivis oculorum conspicerentur. Plerumque sunt planae, nec supra cutim se attollentes, ideoque tactu sentiri non possunt, apud quosdam modo paullulum supra cutim prominebant, ut fide digni homines narrarunt, e. c. *Graff*, cui videbantur ut vesiculae, quibus ruptis niger sanguis effluebat, qui mox coagulabat.

Inter has interdum aliae maculae visae sunt, magnitudine et colore differentes, unde etiam diversa nomina traxere. Aliae enim, latiores, quae vel caeruleae vel nigrae apparent, vibices dictae sunt; aliae, latissimae, ecchyomata referunt. Inter morbum hae maculae saepius locum mutant. Aliae evanescent, aliae iterum eodem vel alio loco erumpunt.

Multo maiore autem, quam apud maculas, apud haemorrhagias opus est attentione. Eae enim sunt maximi momenti. Ab iis pendet periculum aegroti, nam saepe, ut aegrorum historiae docent, gravissimae adeoque mortiferae sunt. Vix ullus est corporis locus, ex quo sanguis non in aliquo exemplo profluxerit. Saepe ab ore, gingivis, naso, ventriculo, pulmonibus, ano, utero, urethra effusus est. Semel ab ulcusculis tiniae stillavit. Quodvis minimum vulnus, quavis corporis parte inflictum, similem fluxum, coercitu difficillimum, ciet.

Sanguis effluens, scriptoribus testibus, fuit perdiversus, interdum naturali similis fuit, interdum tenuis et in disolutione aliquantulum iam profectus;

interdum niger et mox coagulans. Optanda quidem fuisset maior in eum attentio, ut consistentia et mitio eius diligentius constitui potuisset, quod vero pro rerum conditione, qua sanguis effluebat, saepe fieri vix poterat, muco, urina, faecibus aliisque rebus sanguini se immiscentibus.

Pulsus arteriarum ab naturali saepe parum modo discedit, plerumque tamen frequens et debilis est. Respiratio non afficitur, at conspiciuntur interdum symptomata quaedam catarrhalia. Calor saepe auctus est, saepius naturalis, sitis interdum urget, plerumque vero deest. Adpetitus cibi varius est, mox profusus deest, mox est naturalis. In omnibus apparet permagna musculorum debilitas, nihil tamen turbantur cerebri actiones, praeter quod ad finem. Morte enim proxima accedunt saepe deliria et coma. Vultus pallet, quod minime mirum esse potest; ob magnam incorrupti sanguinis copiam amissam, profert tamen *Adair* exemplum, ubi, licet iterata haemorrhagia, rubor remaneret.

Alvus et urina naturaliter se habent, nisi quum sanguine inquinantur. Nonnumquam sanguis solo muco mixtus alvo secedit.

Apud perpaucos modo morbo durante, odor putridus sentiebatur, nec cadavera eorum, qui hoc morbo confecti periire, ante tempus putredinis indicia habuere.

Duratio morbi in variis exemplis varia est. Semel post septem dies sponte rediit valetudo. Plerumque per plures septimanas, immo etiam menses, annosve persistit.

Nonnumquam haemorrhoea recidiva esse visa est; nam uno in exemplo, redeunte aetate, morbus semper per sex annos rediit.

Quaeritur adhuc, utrum hic morbus sit haereditarius; deinde utrum contagiosus sit, nec ne?

Primum quidem non prorsus negarem. Quod enim quamvis simpliciter affirmari non possit, tamen eodem iure, ut in aliis morbis, e. c. in phthisi et epistaxi in structura vasorum, a solita discedente, causam congenitam atque haereditariam inveniri posse, arbitror, adeoque Cl. *Duncan* exemplo, tres eorundem parentum liberos, alterum post alterum, eadem haemorrhagia mortuos esse docuit.

Eum vero esse contagiosum, prorsus nego; nam experimenta immortalis *Stoll* satis nos de hac re edocuerunt, cuius verba sunt: „Petechias pessimas, curavi per institutionem diversimode institutam, in alios propagare, sed nullum observare contagium, licuit. „ *)

PROGNOSIS.

Cum ab haemorrhagia periculum aegri pendeat, in prognosi praecipue ad eam respiciendum est. Quo maior enim est vis sanguinis amissi, quo magis ea re aegroti vires decrescunt, eo tristior est finis. Quae si enim mortem quidem ipsam non adferat, cachexias tamen relinquere potest pessimas. Si vero cessaret et modica esset, si aegri vires nondum nimis decreverint, si petechiae nigrum colo-

*) *Stoll* Ratio medendi P. VII. p. 362.

rem cum rubicundo mutarent et denique evanesce-
rent, tunc prosper eventus praedici potest.

C A U S A E.

Qui artem medicam quodammodo novit, eum non fugit, causarum, unde morbi nati, difficillimam at gravissimam quoque esse investigationem; quae si enim satis nobis innotuerint, facile multis morbis mederemur, et si non ad medelam, tamen ad prophylaxin morbi eas ducturas esse credo. Saepe autem tam obscure sitae sunt, ut eas et medicus sagacissimus assequi non possit, et saepe deceptus effectum pro causa habeat. Hoc tamen aequus iudex facile ignoscit. Cum vero nonnullos prae nimio nova dicendi studio, subtilitate male adhibita, novas theorias proferre videmus, vehementer, ut melius quid medicinae accidisset, optandum est; melius medicinae consuluissent, si tacuissent. Historia enim eius exempla narrat tristissima de malo quod theoriae procrearint. Causas morbi mihi describendi diligentissime investigatas nunc proponam, non ut axiomata, sed potissimum ut verosimillimas, quod eo confidentius, cum per se in morbo tractando nihil mutant, audere possum.

Proximam huiusce morbi causam, solummodo in vitio partium solidorum quaerendam, ortumque petechiarum et haemorrhagiarum ex infirmitate minimarum arteriarum, quae in hoc statu praeter naturali non satis validae sunt, naturali sanguinis impetui obsistere, explicandum esse arbitror.

ARGUMENTA HOC SUADENTIA.

I. *Causae remotae vel praedisponentes.*

Aegrorum historiae docent, eos, qui hac haemorrhagia afficerentur, plerumque quovis antea modo debilitatos fuisse, et iure secundum experientiam omnia ea ad remotas et praedisponentes causas numerari posse credo, quae irritabilitatem fibrarum muscularium tonumque vasorum sanguiferorum infirmiores reddant.

In serie igitur causarum ii morborum praegressorum, qui hanc contra naturam mutationem efficere poterant, primum locum obtinent. Iam *Lazarus Riverius* apud eos contendit saepissime petechias conspici, qui obstructione hepatis aut splenis aut aliorum viscerum laborassent. Oriebantur post typhos e. c. apud *Sufannam Pope* *), quae brevi antea typho laboraverat; erat laxa et tenui corporis conditione, ante morbi accessionem fatigationi obnoxia fuerat, spicas a messoribus passim relictas colligendo. Pauper erat, in domo satis parva et male ventilata vivebat, hinc aëri insalubri patebat, et cibo concoctu difficili. Apud alios excipiebat hic morbus vel febres remittentes vel intermittentes, vel nimiam epistaxin, vel nimium fluxum catameniorum, vel alios morbos debilitantes. In una historiarum, quas *Graff* narravit, haemorrhoea sudoris admoto frigore cohibiti effectus fuisse visa est; in altera, medicamento sodorifero incaute propinato, morbum tribuit medicus; in tertia partum difficilem secuta

*) Appendix Num. II.

esse videtur. Porro experientia docet, eos praecipue pauperum haemorrhoea fuisse affectos, qui ob inopiam, parva, humida, humilia nec satis ventilata domicilia incolebant, in quibus mundiciem necessariam saepissime frustra quaereremus, quique cibis vescebantur vilibus, difficillime digerendis parumque alentibus. Iam *Duncan* apud unum aegrorum causam in eo quaerit, quod nimiam copiam fabarum nigrarum comedisset. In alio, quem idem medicus curavit, pica quaedam, seu terrearum substantiarum adpetentia, observata fuit. Dubium est, an hoc symptoma ullo modo cum sanguinis profluvio et petechiis connexum fuerit, an potius morbitam ventriculi aciditatem solummodo indicaverit. Utcunque hoc erit, certe opinioni de sanguinis putredine in hoc morbo existente non parum adversatur. Iam commemorata *Susanna Pope* etiam exemplum praebet, et puer, cuius historiam adieci, qui propter penuriam plerumque radicem solani tuberosi comederat *).

Praeterea vitae ratio, praecipue sedentariae, aër infalubris et animi motus, inter has causas iure numerandi esse videntur. Iam paucae illae historiae, quas habemus, docere videntur, sequiorem sexum huic morbo magis obnoxium esse quam viros, partim ob teneriorem constitutionem, partim quia apud labores muliebres plurimum sedent. Me vero aërem inter has causas numerasse nemo mirabitur, qui quantum ad corpus nostrum faciat, non ignorat. Confirmare hoc videtur historia, quam *Cl. Rogert* in *Actis Hafniensibus* narravit: „Habitabat aegra in

*) Appendix Hist. V.

„praedio in littore finus limici sito, febribus inter-
mittentibus frequenter obnoxio.,

De animi autem motibus (praecipue dico timorem et tristitiam) huiusce morbi causis, quamvis nullum mihi exemplum extet, tamen excretiones involuntariae quas causant, vim eorum fibras musculares debilitandi, satis probant, et quo modo scorbutum, sanguinosumque sudorem generare possunt, eodem eos, ceteris paribus, etiam ad hunc morbum gignendum aliquid conferre posse, non negarem.

Omnes hucusque causae commemoratae, multo mihi magis et prius in solidis corporis partibus quam in fluidis efficaces esse videntur. Quodsi quis vero obiicere vellet, multos hisce et similibus expositis causis, sanitate tamen frui inturbata, eos cogitent moneo, praedispositionem vel inclinationem aliquam, ut occasionales in corpus efficaces causae morbum excitent, adesse oportere. Multorum enim hominum quotidie vicissitudinibus caloris et frigoris obnoxiorum sanitas nunquam quatitur, cum eadem causae in aliis catarrhos, rheumatismos aliasque plures inflammationes progenerent.

II. Analogia cum scorbuto.

Cui non statim huius morbi et scorbuti similitudo in oculos incidat? In hoc et in illo sunt vibices et petechiae, scorbuticae quidem partim sunt maiores, at etiam in altero accidit, ut essent permagnae, et latitudine maculis alterius pares. Scribit e. c. Cl. *Aaskow* *) in Actis Hafniensibus: „Petechie ex

*) Acta Regiae Societatis medicae Hafniensis. P. I. 1792.

„rubro brunae in pedibus lividae, latae ac scorbuti-
 „corum instar apparebant., *Adair* *) nullum est,
 inquit, in haemorrhoea symptoma, quod non in
 scorbuto saepius observatum fit. Multa quidem ap-
 parent in scorbuto, quae in haemorrhoea desunt.
 „An ideo statuendum fit, morbos ab invicem speci-
 „fice diversos esse? Immo solummodo colligendum
 „est, haemorrhoeam non nisi mitiorem scorbuti esse
 „gradum, a minori causarum remotarum violentia
 „oriundum.,

In utrisque morbis saepe eadem causae re-
 motaeveniuntur; experientia enim docuit, car-
 nes salitas putrescentes, minime ad scorbutum pro-
 ducendum necessarias esse, eumque ut haemorrhoeam
 ex aëre impuro et victu difficile concoquendo mini-
 meque alente oriri posse. Nitor experimentis *Kra-*
meri, Nitzchii, Lindii, Trotteri et *Mil-*
manni. In ipso immortali *Guilielmo Stark*, di-
 scendi cupiditatis et veritatis perscrutandae marty-
 re, mox praecipua scorbuti symptomata, asthenia
 nempe, maculae et stomacace apparebant, cum
 per aliquod tempus solummodo aqua et pane, vel
 saccharo et aqua aleretur. *Adair* et supra allegati
 auctores plura et praecleara eaque fati probantia
 exempla protulerunt.

Utrorumque etiam morborum ratio tractandi
 parum vel nulla in re diversa est. Documentum
 praebet aegri historia, quam *Cl. Rogert* in *Actis*
Hafniensibus narravit: „Ut ut erat, ait, ex analo-

*) *Disert. de haemorrhoea petechiali auct. Adair. Edinb.*
 1789.

„gia morbi proxima cum scorbuto ductus, mede-
 „la ad eius indicationes instituebatur. Cortice
 „spiritu vitrioli, infuso Rhaphani rusticani, lacteci-
 „niis, carne recenti cum vegetabilibus usa est, qui-
 „bus omnia meliora reddebantur. Postea decocto
 „malthi ex hordeo cum succo cochleariae hausto
 „optime est sanata.„

Hacce cuius obvia similitudine ductus *Adair*
 haemorrhoeam non ad fluxus *Sauvagesii* et *Sa-*
gari, nec ad apocenos, sed ad impetigines *Cul-*
lenii numerabat, quod cum maximo iure fieri pu-
 tem, ea eum in re libenter secutus sum. Quantum
 enim, si hoc negaretur, hi morbi distarent, cum per
 se tam affines, et in causis, symptomatibus et ratio-
 ne medendi tam similes sint!

Proximam vero causam scorbuti non in flui-
 dis, sed potissimum in solidis corporis partibus quae-
 rendam esse, a pluribus auctoribus, ex quibus so-
 lummodo *Lindium*, *Milmannum* et *van der*
Heuvell nominare sat est, ingeniose et diligenter
 demonstratum est; argumenta vero hoc loco expo-
 nere eo minus necesse est, quo magis, ne disertatio-
 nis terminos transgrediar, longiusque a meta pro-
 posita abducar, timendum est.

III. Origo petechiarum in febribus inflammatoriis.

Cuius unquam in mentem venturum esse, in
 febribus mere inflammatoriis putridam sanguinis
 dissolutionem quaerere, credere vix possum, cum
 omnia symptomata et praecipue corium pleuriticum,
 quod in sanguine e vena misso cernitur, contrarium

fatis probent. At saepe tamen petechias hac in febre oriri videmus. *Stoll* ortum eorum recte explicavit, dicens: „In morbo vero inflammatorio vis „sanguinis ultima vascula perrumpit, et fugillatio- „nem format sive maculas petechiales.„ Oriuntur itaque ex superpondio virium partium fluidarum ac motarum in vires moventes. In febre inflammatoria partium quidem solidarum tonus, non solum non debilitatus sed etiam auctus est, quantum autem hic, tantum etiam motus fluidarum earumque celeritas et impetus augetur, ita ut minime arteriae, quamvis tonus earum solito fit maior, sanguinem tamen celeritate et impetu praeter naturali irrumpentem, retinere non valeant. In haemorrhoea autem est tonus vasorum non modo non auctus, sed multo adhuc naturali minor, unde vasa etiam ne naturali quidem impetui obistere possunt.

IV. Origo petechiarum in singulis corporis partibus.

Saepe oriuntur in hac vel illa corporis parte petechiae sine omni molestia et periculo, eaeque evanescent, nullis medicamentis adhibitis. Vidi eas e. c. post venae sectionem sub ligatura, post fracturam tibiae in omni pede, et post febrem intermittentem in femore ortas. Verum quomodocunque fieri potuisset, proxima petechiarum causa in dissolutione vel adeo putredine sanguinis posita, oeconomiam corporis, in hoc statu, qui tantopere contra naturam est, omnesque eius functiones inturbatas manere potuisset? Quo modo fieri potuisset, hanc causam in quibusdam modo partibus efficacem, adeo

sine periculo esse, ut ne medici quidem ope egeat? — Profecto, quamvis etiam veram putredinem in corpore vivo nunquam concedere possim, mitionem tamen eius praeter naturalem, multo terribiliora et periculosiora symptomata efficere oportere arbitror. Facile autem origo harum in singulis partibus inventarum petechiarum explicari potest, si causam eius in partibus solidis quaeramus. Quot enim externis et internis causis, singulae corporis partes debilitari non possunt, ita ut reliquum corpus non quidem multa patiat? Hae partes infirmiores cuius causae occasionali praecipue obnoxiae sunt, et sanguis ob parvum renixum vasorum maiore vi in ea penetrat, quo modo facile, ut mihi videtur, petechiae oriri possunt.

V. *Origo petechiarum apud sordes primarum viarum eorumque secessus, dato emetico.*

Cuius medico practico, licet etiam parummodo experientia edoctus sit, novi quid non erit, si in febribus gastricis, vel si etiam febris deesset, in statu gastrico quem vocant, in aegris petechias diversi coloris apparere videat. Experientia probante, dat emeticum, quo dato, non raro omnes evanescere videt. Nitor *Stollio*, *Cullenio* et *Vogelio*. Quod si vero hic petechiae, ex putrida, e primis viis in sanguinem resorpta materia ortae essent, quomodo unicum emeticum totam sanguinis massam tam celeriter corrigere eiusque mitionem praeter naturalem tollere potuisset, non perspicio. Optime potius hoc probat, originem earum ab infirmi-

tate vasculorum cutis pendere, quae irritatione et concussione totius corporis per emeticum facta tollitur, tono vasorum naturali restituito. Nemo hoc mirabitur, qui arctam confinitatem tractus intestinalis cum superficie corporis novit, quae res quotidie novis exemplis probatur. Videmus e. c. perspiratione suppressa, subito saepe diarrhoeam, et invicem sumptis quibusdam cibis, e. c. quibusdam conchyliorum generibus, repente erisipeladem ortam, *Scheidemantel* exemplum narravit, ubi quemvis usum carnis porcillae exanthema urticatum sequutum est.

VI. Conditio sanguinis, qui in haemorrhoea effluebat.

Quamvis conditio sanguinis in hoc morbo apud quemvis aegrum satis accurate exquiri non poterit, tamen ii casus, in quibus id liceret, sanguinem minime apud omnes aegrotos disolutum fuisse monstrarunt. Sic e. c. aegrae eius sanguis, cuius historiam *Aaskow* in Actis Hafniensibus narravit, qui ex ore, naso et utero effluebat, disolutus non erat, sed mox coagulum constituebat, quamquam haemorrhagia tanta fuerat, ut altero die moreretur, et *Morgangius*, de cuius fide et diligentia nemo dubitat, in febribus malignis petechialibus cruorem sanguinis plus solito cohaerentem et post mortem sanguinem in cavis cordis et arteriarum coagulatum invenit. Quod vero in morbi historia attentionem maxime meretur, hoc est: Cadavera aegrorum, haemorrhoea extinctorum, nihilo citius, quam in aliis morbis, putre-

tredinem subiisse, quod tamen, tanta dissolutione in vivis iam existente, evenire oportuisset. Haec et sanguis apud plures aegrorum non dissolutus, proximam haemorrhoeae causam non in fluidis corporis partibus ponendam esse, satis, ut reor, probant. At ea re negare tamen nolo, fluida in hoc morbo nullo modo mutari, persuasum potius mihi habeo, ea saepe permultum corripì. Neminem enim fugit, quantum actio vasorum ad motum et mixturem sanguinis faciat, si vero tonus vasorum ita debilitatur, ut naturalem mutationem longius efficere non valeat, eam ipsam ob rem, secundum varios debilitatis gradus, etiam fluida plus minusve mutari necesse est; ex quo hoc vitium solummodo solidarum partium, ideoque non idiopathicum, sed symptomaticum vocandum esse patet.

VII. Haemorrhoeae medendi ratio.

Qui proximam haemorrhoeae petechialis causam in dissolutione sanguinis invenire crederent, in medela eius praecipue id agebant, ut hanc coercerent, et naturalem fluidorum mixturem restituerent. Eam ob causam a ratione aliorum morborum similium medendorum ducti, contrahentia solummodo et tonica medicamenta adhibebant. Acida fossilia, vinum et praecipue cinchona, quam *Werlhoff* primus in hoc morbo prospero successu dedit, sola erant huius morbi remedia. Raro his iungebatur usus aliorum fortiorum adstringentium, e. c. gummi kino, aluminis, olei terebinthinae, ad haemorrhagiam sistendam. Nostri temporibus similitudine inter

haemorrhoeam et scorbutum magis animadversa, huius medendi ratio prosperrimo successu ad illam translata est, id quod exemplum a *Cl. Rogerto* in *Actis Hafn.* narratum, docet. Dabantur acida, curabatur, ut aeger fruere^t aëre puro, haberet diaetam generosam, et vesceretur vegetabilibus recentibus facileque concoquendis, dabatur decoctum malthi et infusa feminum plantarum cruciformium; apud quosdam adhibebantur etiam fomentationes et femicubia frigida, videntur mihi adeo balneae frigidae et terrestres illae, (quarum utilitatem *Solano de Luque et Lind* *) in scorbuto tantopere laudarunt) et in hoc morbo maximo usu esse adhibendae.

Quod ad vesicantia, ea in haemorrhoeae curatione locum habere non arbitror. Quamvis enim, a *Riverio* in febre pestilenti magnis laudibus efferantur, scribit enim: Attamen ubi maxima est malignitas, totum corpus occupans, et saevissima symptomata urgent, unicum vesicatorium non sufficit, sed plura admovenda sunt. Soleo ea in magna morbi saevitia in quinque locis admovere, cum felici successu. Et quamvis ea *Pringle* **) in ultimo stadio febris carcerariae, *Monro* vero et *Ettmüller* ***) in febre petechiali vehementer commendent, tamen cum *Percivalo* ****) eiusdem sententiae sum, ulcera nempe a vesicatoriis excitata

*) *Lind* A Treatise on the Scurvy. Lond. 1772.

**) *Pringle* Disf. of the Army.

***) *Ettmüller* Oper. p. 356.

****) *Percival* Essays T. I.

vel haemorrhagiam redintegratura, vel inflammationem in gangraenam mortiferam transgredientem procreatura esse.

Maxima pars medicaminum commemoratorum est ex ordine tonicorum, quae vim elasticam vel inclinationem fibrarum muscularium in corpore sano se contrahendi, nec non robur et vigorem totius corporis augent. Certissimum quidem est, omnia huius ordinis medicamina e regno vegetabili, nec non multa e fossilibus antiseptica esse, ac putredinem corporum animalium prohibere et corrigere. At habeo hoc pro effectu secundario vis tonicae in iis, eosque saepe, qui ex theoria, quam sequebantur, antiseptice agere sibi videbantur, proximam haemorrhoeae causam, infirmitatem nempe partium solidiorum, feliciter impugnasse, morbumque, quamvis falso proximam causam in fluidis quaerent, radicaliter medicatos esse, persuasus sum.

Ceterum ratio huic morbo medendi nihil fere mutatur, sit proxima causa vel in dissolutione partium fluidarum, vel in vitio solidarum posita, cum plurima roborantia etiam antiseptica sint.

Si in haemorrhoea periculum magnum adest, haemorrhagiaeque frequentes, tunc etiam tonica validiora adhibenda sunt, inter quae cinchona primis adnumerari meretur. Periculo vero comminuto, diaetam generosam forsan e vegetabilibus, et exercitationem levem ad aegri valetudinem quam primum redintegrandam, suam collaturam esse, verosimile est. Immo forsan hoc in morbo curan-

do, ut in scorbuto et multis aliis, qui pauperes infestant, ars coquinaria longe medicamentariae praestat.

A P P E N D I X.

HISTORIA I.

Iacobus Galloway, annum aetatis 31. agens. Die Ianuarii primo 1788 conspiciebantur in variis corporis partibus, praesertim in pectore, maculae parvae, quam plurimae, quarum nonnullae unam, aliae duas, pollicis lineas magnitudine aequabant. Nonnullae floride rubebant, aliae lividae erant, quaedam nigrae, nullae vero supra cutis superficiem elevabantur, quae ubique laevis erat. Diversis in locis apparebant vibices, pollicem fere, vel sesquipollicem latae, caeruleae. Utraeque per aliquot dies conspicuae dein evanescere, rursusque in iisdem aliisque locis redire solebant. Nullam vel ex petechiis, vel ex vibicibus, molestiam percipiebat aeger, nec, nisi videndo, eas adesse sentiebat.

Aliquando sanguis sponte ex oculis, auribus, naso, ore et urethra fluebat. Si vulnusculum, quantumvis exiguum, cuiquam corporis parti infligetur, sanguis quantitate vix credibili, et aegre coërendus, erumpebat.

Aeger tussim quoque molestissimam conquerebatur, mucumque viscidum, aliquando sanguine tinctum, exspuebat.

Arteriae centies fere in minuto micabant; pulsus vero debiles et abnormes erant. Alvus naturalis erat; sitis urgebat; adpetitus cibi imminutus erat; vultus pallebat et languebat.

Tres fere elapsae erant septimanae, ex quo symptomata iam enumerata in conspectum prodierant. Fatebatur tamen aegrotus, se iam olim bis simili modo affectum fuisse.

Acidum vitriolicum et corticem Peruvianum non sine fructu iam usurpare coeperat. Quum etiam antea adeo debilis esset, ut foras prodire nequiret, tunc urbem, quamvis non sine difficultate, mendicus perambulabat.

Iulapii, ex spir. vitriol. ten. ℥iij. misturae mucilaginosae ℥vj. confecti, semiuncia ter in die ei propinata est. Sub huius medicamenti usu factum est, ut haemorrhagiae numquam postea occurrerent, praeterquam quod semel sanguis ex gingivis fluxit, in quibus, cum inspiciebantur, nullus tumor, nulla spongiosa laxitas apparuit. Petechiae et vibices, sensim rariores factae, tandem prorsus evanuerunt, nec aeger post diem Martis 8. valetudinarium frequentavit.

HISTORIA II.

Susanna Pope, ann. aet. 15. Parentibus olim struma affectis nata; in vico Titchfield, in comitatu Hamptonensi, habitans.

Die Sept. 18. 1788 conspiciebantur in tota cutis superficie maculae plurimae, parvae, in furis et femoribus maxime confertae. Harum pleraeque

haudquaquam supra cutem elevabantur; multae vero duriusculae erant.

Tumor fabam magnitudine referens oris angulum occupabat; similis intumescencia collo infidebat. Ambo dolebant et pruriebant; maculae vero dolore carebant. Harum color varius erat, scilicet aliae rubebant, nonnullae lividae erant, nec paucae nigrae. Sparfim observabantur vibices caeruleae, latae, quarum una, in collo sita, aliquantum dolebat.

Sanguis ex ore fluebat. Gingivarum pars firma erat; sed in dextro maxillae superioris latere pars alia livida erat et spongiosa. Gena dextra tumida erat. Lata ecchymosis in lingua conspiciebatur. Carpus dexter dolore cruciabatur.

Pulsus arteriarum celeres et debiles erant. Vultus pallebat. Appetentia cibi naturalis erat. Calor non augebatur, nec fitis urgebat.

Aegra, pauper, neque tamen misera, habitu corporis tenello praedita, prospera, ut plurimum, valetudine usa erat. Multum, in messis tempore, sub sole ardente laboraverat. Habitabat in domo parva, non tamen male sita.

Ad finem mensis postremae post febrem continuam infirmitatem maximam diu passa est. Hanc propemodum fugaverat usu vini Lusitanici et diaetae validae, lautioris. Vino per dies aliquot omissio, die Sept. 13. aliquantum sanguinis e gingivis profluxit. Die 15., persistente haemorrhagia, maculae nonnullae, pulicum morsus mentientes, in brachiis apparuerunt, quae deinde per totum corpus serpservant. Vespere paucae sanguinis guttae e vagina stillavere.

Menses nondum fluxerant. Vibices post diem alterum conspectae sunt.

Iussum est, ut aegra ad vini usum rediret; diaetam lautam, carnis scilicet recentis et vegetabilium, usurparet; aquam, acido vitriolico mixtam, saepius hauriret, et eodem acido infuso salviae hortensis instillato, pro gargarismate uteretur; vultum, collum et extremas corporis partes, aceto frigido crebro lavaret; corpus in aëre puro, rustico, saepius exerceret. Horum remediorum ope, maculae colore magis vivido praeditae videbantur; sed fluxus sanguinis adhuc perstabat.

Die Sept. 19. haemorrhagia oris plus quam antea urgebat, pulsus in minuto primo 130 et debiles. Iussum est, ut biberet vini rubri libram quotidie; uteretur gargarismate ex alumine, gummi kino, tinctura myrrhae, et aceto confecto; sumeret ter quaterve de die cochlearia tria medicamenti sequentis:

℞ Decoct. Cort. Peruv. ℥vij.

℥ris Cort. Peruv. rub. ℥ij.

℞ae Cort. Peruv. ℥j.

Elix. Oli acid. ℥ij.

M.

Die 20. Aegra multum pridie sanguinis haectura debilitata fuerat; syncope enim bis inducta erat, cibi appetentia multum prostrata; et obtiterat haemorrhagia, ne somno reficeretur misera. Nullae petechiae novae a 18. mensis die apparuerant. Ex iis, quae antea conspiciuae fuerant, aliae tunc oculos fulgebant, aliae coloris multo minus fusci erant, ma-

gisque sub cutem extendebantur. Pauxillum sanguinis pridie e vagina stillaverat.

Haemorrhagia adhuc, minus vero copiosa, persistabat. Gingivarum apices sparsim lividae erant, et pressae sanguinem fundebant. Aliquando sanguis plurimus a parte una, alterave erumpebat. Arteriae 120ies in minuto micabant.

Praeceptum est, ut aegra alternis horis elixir vitrioli guttas decem ex cyatho vini rubri sumeret: applicaret gingivis, qua sanguinem fundebant, linteum oleo terebinthinae madidum: si haemorrhagia ex parte quavis copiosior fieret, ei loco penicillum eidem immersum imponeret: caperet saepius aliquantum aquae acido muriatico acidulatae, quam usque dum incalesceret, in ore retineret; curaret, ut aer, inter spirandum, per os transiret.

Die 21. oleum nonnihil ad haemorrhagiam coercendam conferre visum est, praesertim in parte oris sinistra, atque ideo ad vesperam usque applicatum fuit. Tum sanguis maiori impetu erupit. Pulsus 130, aliquantum validiores, fiebant in minuto primo. Haemorrhagia ex utero nulla.

Linteoli, solutione aluminis saturati, utriusque gingivarum superficiei admoti sunt.

Die 22. pulsus arteriarum debiles et parvi erant. Haemorrhagia oris minus urgebat. Materiam sedimento coffeae similem ter quaterve evomuti aegra. Vespere faeces nigrescentes alvo secesserunt. Aderat somnolentia, ex qua non facile excitabatur. Oleum terebinthinae plus, quam alumen, ad sanguinem coercendum valere visum est.

Die 23. os parum sanguinis fundebat. Vomitus perstabat. Alvus saepe sanguinem in grumos coactum deponebat.

Die 24. vespere aegra decessit. Tum maculae pleraeque non amplius se conspectui offerebant; nullae, aut lividae, aut nigrae, observari poterant.

Cadaver per aliquot dies insepultum mansit. Nulla tamen putredinis praeter solitum acceleratio observari poterat, nec foetor, quam pro temporis ratione, maior erat.

HISTORIA III.

Alexander Dingwall, aet. 14. Die Febr. 3. 1789 in Collegium casuale Cl. *Duncan* receptus est. Tunc totam corporis superficiem occupabant petechiae purpureae, haudquaquam supra cutem elevatae. Faeces alvinae et urina sanguine inquinabatur. Nonnumquam mucus quem expuebat, sanguine tingebatur. Pulsus in minuto 72. Alvus soluta, appetentia cibi satis valida erat.

Haec symptomata iam per duos annos perstiterant, petechiae vero nonnumquam per dies aliquot inconspicuae fiebant, rursusque sine causa manifesta redire solebant; quarum tamen reditum nonnumquam comitabantur fitis, cephalalgia, calor. Si forte aeger quamlibet corporis partem vulnerabat, sanguis maxima copia, aegre coercendus, erumpebat. Nec raro haemorrhagiae sponte fiebant. Vix duo elapsi erant menses, ex quo plures sanguinis librae e naso profluxerant. Postea symptomata ali-

quantò minus gràvia fuerant, nuper vero solita violentia redierunt.

Cortice Peruviano cum multis aliis medicamentis iam frustra usus fuerat, saltem sine constanti levamine. Insum fuit, ut aeger ter de die caperet unciae semissem sequentis misturæ:

℞ Cort. Oli ten. ʒij.

℞ae aromat.

℥ae f. laa ʒij.

M.

Die Febr. 17. nunciatum est, aegrum paucos ante dies levem haemorrhagiam e nare passum fuisse, mucumque sanguine mixtum excreavisse. Petechiae tunc temporis aderant quam plurimae, praesertim in pectore. Omissa mixtura, aegrotus pulveris gummi kino, aluminis, ana scrupulum ter die sumpsit.

Nausea et vomitus primae dosis administrationem secutae sunt; postea vero aeger pulverem sine incommodo assumpsit. Nulla exinde haemorrhagia ad diem mensis usque 14. apparuit. Tum petechiarum numerus aliquantum imminutus erat. Maculae quaedam parvulae petechias referentes, internam labii superioris superficiem occupabant; gingivae autem nec tumidae nec spongiosae erant. Urina naturaliter se habebat; alvus item; appetitus bonus erat; pulsus arteriarum 80.

Pulvis gummi kino cum alumine, ut antea, praescriptus est. Die 21. aeger aliquando levem nauseam ex medicamento passus erat. Petechiae in eo statu, quem nuper descripsimus, persistabant, et vi-

bices aliquot latae in variis corporis partibus apparebant. Haemorrhagiae aberant. Pulsus, alvus, et mucus excreatus secundum naturam erant.

Medicamentis ut antea usurpatis, die Martis 7. symptomata omnia plurimum levabantur, aegerque ab haemorrhagiis immunis erat, pulveresque ut antea sumpfit.

Die 21. petechiae minori numero observabantur, quamquam die 19. multum sanguinis e gingivis profluxerat. Remedia igitur ut antea praescripta sunt.

HISTORIA IV.

Femina intra quinquagesimum et sexagesimum annum, statura longa et tenui, per aliquot annos ad dietam tenuem assueta, attamen ceterum sana.

Quarta die Oct. anni 1789 in omnibus artubus corporis debilitatem sentiebat, male se habebat, et de levibus doloribus artuum cum appetitus amissione laesaeque digestionem querebatur.

Die 11. Octob. sanguinem mane exspuebat ex cavo oris effluentem, quod moderato gradu per aliquot dies perdurabat. Maxime mane, somno experrecta, totum cavum oris cruore nigro quasi piceo obductum inveniebat. Sanguis vero per gingivas, latera interna oris, palatum et linguam perfudabat. D. 15. Oct. petechiae maxime in abdomine, femoribus et tibiis apparere; nonnullae tantum in manibus conspiciebantur, sed quod attentionem maximam meretur, est, etiam interna latera genarum, immo palatum multis petechiis fuisse obducta, lin-

gua his tamen libera. In facie plane deficiebant, post levem vero percussionem in fronte statim magna fugillatio orta est. Nonnullae petechiarum erant parvae ut lenticulae, etiam minores, aliae vero magnitudinem thaleri aemulabantur, immo maiores erant. Minores colorem rubrum vel atro-rubrum habebant, maiores lividum, flavum et viridem. Nonnullae evanuerunt aliis adhuc erumpentibus. Haemorrhagiae perduranti epistaxis adiungebatur. Debilitas erat permagna, at negotia tamen sua adhuc peragebat.

Valde de doloribus artuum in genubus et pedibus conquesta est, de doloribus capitis in regione frontali, nec non de doloribus transitoriis rheumaticis similibus in hypochondrio sinistro in regione lienali. Somnus et adpetitus erant minimi.

Ab initio morbi uncia corticis cum spiritu vitrioli potui admixto quotidie usa est, nec non cibis bene alentibus; carne, ovis et vino vescebat.

Die 20. Oct. in lingua et labiis nigrae splendidaeque maculae apparebant. Praeter iam commemorata remedia adhuc interne alumen et terra catechu cum gargarismatibus adstringentibus porrigebantur.

Die 22. circiter quatuor unciae sanguinis ex ore effluebant. Tunc febricula usque ad hoc tempus plane deficiens, his se iungebat.

Die 25. Febris permagna, continua remittens, pulsu forti ac celeri. Haemorrhagia plane fistebatur. — Caephalalgia cum doloribus in hypochondrio sinistro.

Die 26. Febris continua maxima cum debilitate. Haemorrhagia nulla. Nocte deliria.

Sic

Sic manebat eius status usque ad 30. Oct. Febris perdurabat; nocte deliria suavia, anxietas, ficcitas cutis, prostratio virium, convulsiones leves, respiratio stertorosa. — Per aliquod tempus ante horam fatalem respiratio iterum libera reddita est. In statu somnolento sine omni recordatione procubuit. Functiones animales magis magisque decredebant, excretiones alvi et urinae involuntariae, tandem viribus omnibus exhaustis diem obiit.

Magnus post mortem gradus putredinis, rigiditate artuum deficiente se ostendebat.

HISTORIA V.

Harnisch. Puer trium annorum, antea sanus et mediocriter nutritus, at flaccido tamen corporis habitu, per tres dies debilitatem et ad vesperam leve frigus questus est, sic ut eum mater lecto involvere coacta esset. Mox etiam adpetitus deficiebat, et habitus languidus satis ostendebat puerum aegrotare. Secunda die postquam de his symptomatibus conquestus erat, mater in lecto totam eius faciem sanguine nigro ex ore effluxo illitam inveniebat. Tertia die mater totum corpus pueri maculis nigris obductum reperiebat, quo valde perterrita ad clinicum regium auxilium deplorans veniebat.

Facies pueri perpallida et muscoli perflaccidi erant, attamen non emaciatus, et abdomen etsi valde tumidum tamen molle erat. Notatu adhuc dignum est, omnes eius dentes carie iam destructos fuisse. Totum corpus, piliosa parte capitis, facie et manibus exceptis, petechiis obtegitum erat. Prae-

cipue dextro in latere crebres erant a fossa subaxilari usque ad maleolum. Magnitudine erant perdiversae; aut punctulis acuum aut pulicum moribus, aut maioribus lenticulis similes. Etiam colore diversae erant; nam nonnullae rubrae, aliae eaeque pluri-
mae lividae, et nonnullae maximarum in hypochondriis nigrae erant. Puer solummodo de doloribus levibus abdominis cum debilitate totius corporis querebatur. Adpetitus deerat, lingua erat pura, sedem unam sanguine intermixtam quotidie habebat, praeterlapsa nocte valde sudaverat, respiratio ceteraeque functiones naturaliter se habebant. Pulsus erat parvus paullulumque citatus.

Parentes pueri ultima in paupertate vivebant, itaque puer vilissimo tantum cibo et maxime radice solani tuberosi nutritus erat; habitabant in domo parva, sordida parumque perlata.

Praescribatur infusum corticis cum acidis vegetabilibus et diaeta nutriente.

Die 30. Martis. Somnus valde inquietus fuerat multumque sudaverat, fitis fuerat permagna, ad lucem sedem unam habuit, cui tamen ascarides nonnullae intermixtae erant. Petechiae quovis die plures apparere, aliae etiam colorem mutare, aliae evanescere videbantur. Pulsus tam parvus et debilis erat, ut in carpo sentiri non posset, coactus eum in regione cordis inquirere, eum parvum debilem et irregularem inveniebam. Continuebatur cum supra commemoratis remediis adiecto spiritu vitrioli. Ad vesperam febris magna exacerbatione magis se ostendebat, pulsus paullulum elevatus centum et vigesies

uno minuto iterabatur, facies magna rubore tecta et puer hilaris erat. Urina colorem habebat naturalem.

Hic status per duodecim dies immutatus manebat, febre non diminuta et praescriptis medicamentis iteratis. Erat autem febris continua remittens. Haemorrhoea recidiva non fuit.

Decima tertia die parottis intumescerebat cum magno dolore, cataplasmatibus statim emollientibus adhibitis dolores quidem minuebantur, ad supurationem tamen perducere non poterat. Decima quinta die plane evanuit, nulla tamen alia excretionem orta. Multae petechiarum plane evanuerunt, aliae colore nigro in rubrum mutato adhuc remanebant, aliae maiores minuebantur.

Ad finem morbi symptomata nonnulla verminosa se ostendebant, itaque anthelmintica remediis iam praescriptis admiscebantur, quibus magna copia ascaridum deducta est. Petechiae omnes evanuerunt, et roborantibus et amaris per aliquod tempus adhuc datis, puer radicaliter est sanatus.

EPITOME HISTORIARUM EX ACTIS HAFNIENSIBUS.

I. PH. ROBERT

DE

MORBO MACULOSO HAEMORRHAGICO.

Puella xxii. annorum, habitu corporis teneriori, quae cephalalgia, epistaxi et ophthalmiis saepissime laboraverat, post refrigerationem altero iam die proflu-

vium sanguinis tenuioris ex cavo oris et naribus perpe-
sa est. Urina erat cruenta. Apparebant petechiae ni-
grescentes, quae etiam faciem immo coniunctivam ocu-
lorum obfidebant. Habitabat aegra in praedio in litto-
re sinus limici sito, febribus intermittentibus frequenter
obnoxio. Ut ut erat, ex analogia morbi proxima cum
scorbuto, medela ad eius indicationes instituebatur. Cor-
tice, spiritu vitrioli, infuso raphani cum sinapi, lacti-
ciniis, carne recenti cum vegetabilibus usa est, quibus
omnia meliora reddebantur. Postea decocto malthi ex
hordeo cum succo cochleariae hausto optime est sanata.

URBANUS BRUN AASKOW

DE

EODEM MORBO.

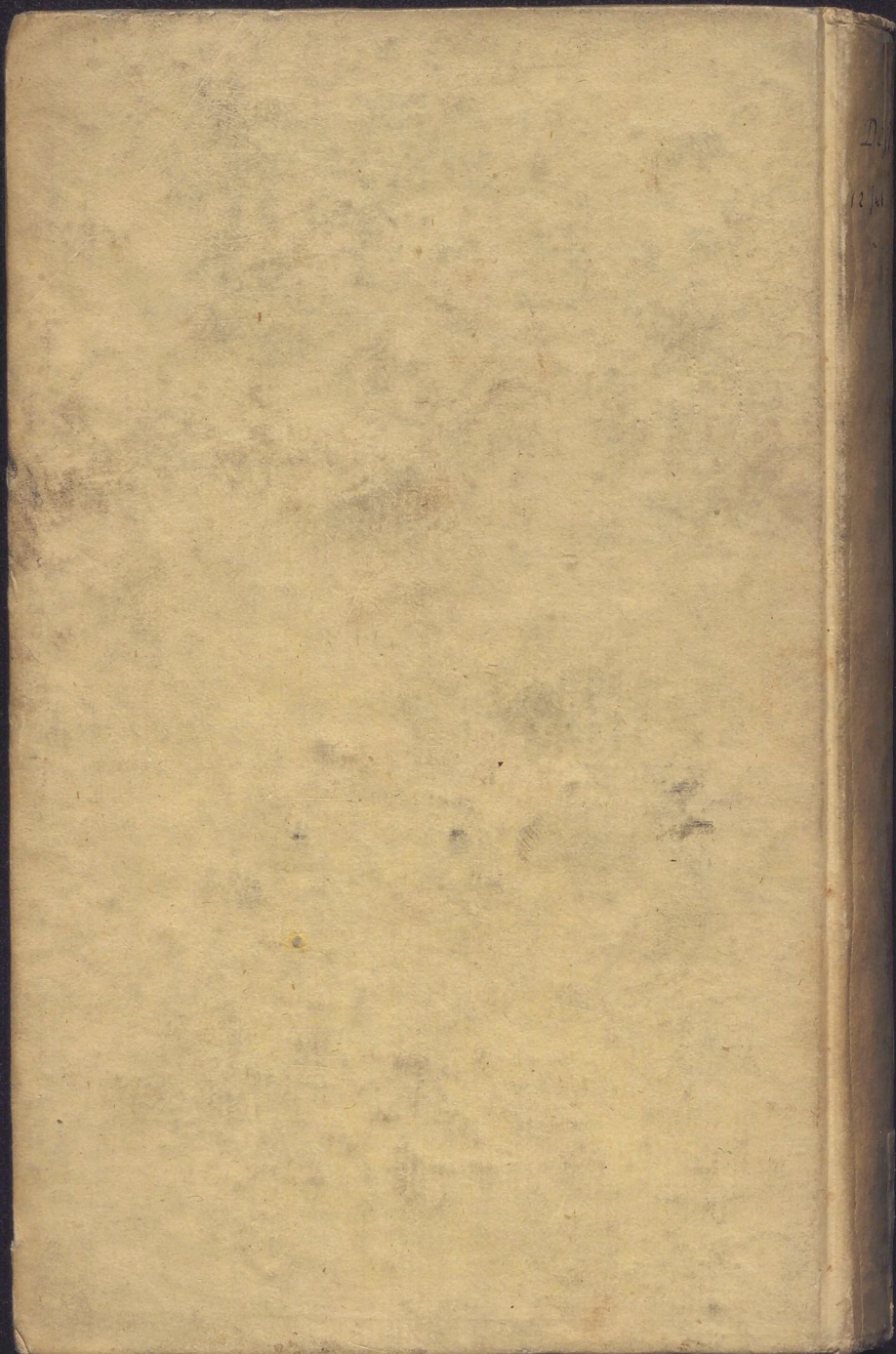
In aegrotata catameniiis nimis valde debilitata pete-
chiae ex rubro brunae, in pedibus lividae ac latae, scor-
buticarum instar apparebant, haemorrhagia uteri ite-
rum orta. Ufu corticis, aluminis et spiritus vitrioli hae-
morrhagia quidem imminuebatur, sed sequente die lar-
ga haemorrhagia narium accessit magna cum anxietate.
Potus erat frigidus, nuchae applicabatur linteum aqua
frigida humidum, aceto et aqua frigida fovebatur ab-
domen et lavabantur manus et brachia, ex quibus hae-
morrhagia cessabat. Dabatur cortex cum spiritu vitrioli.
Foetorem cadaverosum singularem spirabat aegra, at-
amen sanguis e naribus et utero iterum profluens mox
coagulum constituebat. Sequebatur insultus apoplecti-
cus, deliria, haemorrhoea iterum recrudescebat, at san-
guis tamen erat non dissolutus. Convellabatur aegra et
sequente die moriebatur.

Corrigendum: Pag. 4. lin. 3. pro five, sine.

10/18

Pica

D.
12/10

ve respectu *salutares*, & tantum non semper plu-
fas simul locum habere unamve alteram insequi,
omnium habenda est ratio medico artificei, ne
aegritudines febriles vario respectu & *salutares* &
atas esse solere.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA 4

DE

HAEMORRHOEA PETECHIALI

QUAM

SENSU ATQUE AUCTORITATE
GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE

IN

ALMA FRIDERICIANA

PRO

GRADU DOCTORIS MEDICINAE

RITE OBTINENDO

DIE XVII. OCTOB. MDCCCXXXII.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

IO. CAROL. ERDM. BERGENER

HALENSIS.

HALAE

TYPIS GRUNERTIANIS.

